

hto-v-czomu-vynen/ (дата звернення: 01.11.2023).

4. Рогальська А. «Мрію» кинули напризволяще, а її відбудову переоцінили вп'ятеро, – конструктор Ан-225 Вовнянко. URL: <https://www.stopcor.org/ukr/section-suspilstvo/news-mriyu-kinuli-naprizvolyasche-a-ii-vidbudovu-pereotsinili-vpyatero-konstruktor-an-225-vovnyanko-27-02-2023.html>. (дата звернення: 02.11.2023).

5. Стасюк А. Зруйнована «Мрія». Чи вигідно Україні відбудувати знищений літак. URL: <https://suspilne.media/234453-zrujnovana-mria-ci-vigidno-ukraini-vidbudovuvati-znisenij-litak/> (дата звернення: 02.11.2023).

УДК 34:629.78(477)(043.2)

Швидун К.О., здобувачка вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Головка С.Г., к.і.н., доцент

ЛЕОНІД КАДЕНЮК: МІСІЯ – КОСМОС

Леонід Каденюк, перший та єдиний астронавт незалежної України, народився в селі Клішківці Хотинського району Чернівецької області. Минуло 62 роки від першого польоту людини в космос, на навколосеземній орбіті побувало багато космонавтів, серед яких п'ятнадцятеро українців. І єдиний, хто побував там за часів незалежної України, – це Леонід Каденюк, який стверджував, що «на нашій планеті немає нічого неможливого» [1].

Після закінчення середньої школи 1967 року вступив до Чернігівського вищого військового авіаційного училища льотчиків та отримав диплом льотчика-інженера за спеціальністю «Пілотування та експлуатація літальних апаратів». За роки навчання в училищі опанував польоти на надзвукових літаках-винищувачах, а 1971 року був призначений льотчиком-інструктором цього ж закладу. 1989 року Леонід Каденюк закінчив Московський авіаційний інститут за спеціальністю «Інженер-механік», де здобув вже другу вищу освіту [2].

1995 року він увійшов до групи космонавтів Національного космічного агентства України, а вже 1996 року Національне космічне агентство та Академія наук України готували наукову програму польоту. Стати учасниками польоту планували 28 кандидатів, обрано було четверо, один з них Леонід Каденюк, якому віддавали перевагу фахівці з NASA. Цього ж року Леонід Каденюк з дублером Ярославом Пустовим прибули до Космічного центру ім. Ліндона Джонсона у Х'юстоні для підготовки

до космічного польоту. Про його участь у місії особисто домовлявся президент Леонід Кучма з президентом Біллом Клінтоном [2].

З 19 листопада по 5 грудня 1997 року Леонід Каденюк здійснив політ на американському транспортному космічному кораблі «Колумбія» місії STS-87, де проводив дослідження щодо впливу невагомості на вегетацію рослин. Завдяки йому в космосі вперше було розгорнуто прапор і прозвучав гімн України, а також побував герб і томик «Кобзаря», який був подарований Національному музею Тараса Шевченка в Каневі [2]. Унікальний прапорець, що побував на навколосезонній орбіті, можна побачити на виставці «Прапори Незалежності» у Національному музеї історії України в Києві. Екіпаж налічував 6 осіб, серед яких: четверо американців, японець та українець.

У космонавтів було завдання провести експерименти з трьома видами рослин: ріпою, соєю і мохом. Ціллю проведення цих експериментів було вивчення впливу стану невагомості на фотосинтетичний апарат рослин, запліднення та розвиток зародка, вміст фітогормонів у рослинах ріпи, вуглеводневий метаболізм та ультраструктуру клітин пагонів сої, процес ураження їх патогенним грибом фітофтори. Також досліджувався процес фотосинтезу, завдяки якому існує життя на Землі [5].

Леонід Каденюк виконав усі експерименти та й здійснив велике досягнення для нашої держави, що дозволило назвати Україну космічною країною. За словами нашого видатного українця, космічний політ справляє надзвичайно багато вражень, але основне – це те, що все побачене, відчуте й пережите в Космосі, змушує по-особливому сприймати життя на Землі. Коли дивишся на Землю з Космосу, постає бажання дбати про неї, берегти її природу.

1998 року Леоніда Костянтиновича було призначено начальником управління авіації Сил Протиповітряної оборони України, він став заступником генерального військового інспектора при Президентові України з обов'язками позаштатного помічника з питань авіації та космонавтики. У грудні 1999 року Леоніду Каденюку було присвоєно Звання Героя України із врученням ордена «Золота Зірка» № 4. У травні 2002 року Каденюка було обрано депутатом Верховної Ради України, де він активно займався питаннями покращення соціального забезпечення військовослужбовців та авіаторів, входив до складу парламентської слідчої комісії з розслідування причин кризового стану в авіації в Україні. На посаді заступника голови Комітету з національної безпеки та оборони підтримав ідею створення в Україні власного загону космонавтів. Планувалася підготовка до експедиції українського космонавта на

Міжнародну космічну станцію у 2006-2008 роках. З 2011 року став радником прем'єр-міністра України з питань авіації і космонавтики.

2012 року Леонід Каденюк відвідав Національний авіаційний університет та залишив свій слід там, де зараз крокують майбутні інженери, пілоти, космонавти, посадивши дерево на території закладу. На запитання – навіщо літати в космос, він відповідав коротко: щоб покращити життя на землі [4].

Незадовго до трагічної смерті у Леоніда Каденюка з'явився шанс вдруге побувати в космосі. Він отримав запрошення увійти до складу екіпажу місії на приватній космічній станції у 2021 році. Леоніда Костянтиновича не стало 31 січня 2018 року, але в небі він залишиться назавжди: астероїд № 399673, відкритий ще 2004 року Андрушівською астрономічною обсерваторією, названо на його честь – Каденюк [3].

Отже, шлях, який пройшов Леонід Каденюк для здійснення своєї мрії, неймовірно складний. Він – надзвичайна людина, був і залишається зразком для молоді, як потрібно вчитись, працювати, йти до своєї мрії, любити життя, родину і Україну. Настане час і саме 19 листопада, коли Леонід Костянтинович полетів у космос, ми будемо відзначати День української космонавтики.

Література

1. Касумова Р. «На Землі немає нічого неможливого». Леонід Каденюк про мрію і її втілення. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2018/01/31/202340/> (дата звернення: 01.11.2023).

2. 1951 – народився Леонід Каденюк, перший космонавт незалежної України. URL: <https://uinp.gov.ua/istorychnyy-kalendar/sichen/28/1951-parodyvsya-leonid-kadenyuk-pershyy-kosmonavt-nezalezhnoyi-ukrayiny> (дата звернення: 30.10.2023).

3. Карабань С. Леонід Каденюк: Там розумієш, наскільки неправильно живе суспільство. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2393703-leonid-kadenuk-tam-rozumies-naskilki-nepravilno-zive-suspilstvo.html> (дата звернення: 01.11.2023).

4. Леонід Каденюк брав із собою у космос «Кобзаря» Шевченка і прапор України. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/29010288.html> (дата звернення: 31.10.2023).

5. Лук'янов О. Леонід Каденюк – перший космонавт України (на матеріал Національного музею України). *Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету*. 2019. Вип. 52. Том 2. С. 149-152.